

Sygn. akt IC 2177/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lutego 2017 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO M. Wurm – Klag

Protokolant: Justyna Malczyk

po rozpoznaniu w dniu 1 lutego 2017 r. w Świdnicy

sprawy z powództwa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.

przeciwko M. W. (2)

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej M. W. (2) na rzecz strony powodowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. kwotę 86.792,11 zł (osiemdziesiąt sześć tysięcy siedemset dziewięćdziesiąt dwa złote jednaście groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 10 listopada 2016 r. do dnia zapłaty z zastrzeżeniem ograniczenia odpowiedzialności pozwanej do nieruchomości objętej księgą wieczystą numer (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Świdnicy, V Wydział Ksiąg Wieczystych;

II. zasądza od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. nakazuje pozwanej uiścić rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Świdnicy kwotę 4.340 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu, od której strona powodowa była zwolniona.

Sygn. akt *IC 2177/16*

UZASADNIENIE

Strona powodowa Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wniosła o zasądzenie od pozwanej M. W. (2) kwoty 86.792,11 zł

z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, tj. od 10 listopada 2016 r. do dnia zapłaty z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej do wartości nieruchomości położonej w (...), dla której Sąd Rejonowy w Świdnicy prowadzi księgę wieczystą (...).

Strona powodowa swoje żądanie uzasadniła tym, że pozwana została właścicielem nieruchomości położonej w (...) na podstawie dziedziczenia po zmarłej matce B. R.. Matka pozwanej prowadziła działalność gospodarczą i nie opłacała składek na ubezpieczenia społeczne: własne

i zatrudnionych pracowników. Tytułem zabezpieczenia strona powodowa ustanowiła hipoteki na nieruchomości. Strona powodowa powołała się na przepis art. 24 ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych zgodnie z którym, należności z tytułu składek zabezpieczone hipoteką nie ulegają przedawnieniu, jednakże po upływie terminu przedawnienia, należności te mogą być egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki do wysokości zaległych składek i odsetek za zwłokę, liczonych do dnia przedawnienia. Sytuacja taka zachodzi w odniesieniu do wskazanych kwot w ustanowionych hipotekach. Warunkiem skutecznego dochodzenia zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką jest uzyskanie przez wierzyciela hipotecznego tytułu wykonawczego przeciwko

właścicielowi nieruchomości, zasądzającego od niego zabezpieczoną hipoteką wierzytelność. Strona powodowa powołała się również na przepis art. 74 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece, zgodnie z którym, wierzyciel hipoteczny może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką bez względu na ograniczenia odpowiedzialności dłużnika wynikające z prawa spadkowego.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

Swoje stanowisko uzasadniła tym, że nie uznaje roszczenia gdyż nie ma pieniędzy i nie stać jej na zapłacenie żądanej kwoty.

Sąd ustalił, co następuje:

Sąd Rejonowy w Świdnicy postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2008 r. stwierdził, że spadek po B. R. zmarłej dnia (...) w Ś. na podstawie ustawy nabyły córki – D. W., M. G. i M. R. po 1/3 części spadku każda z nich z dobrodziejstwem inwentarza.

(dowód: postanowienie Sądu Rejonowego w Świdnicy z 16.04.2008 r., k. 6)

Na podstawie umowy nr (...) z dnia 24 września 2010 r. o umorzeniu należności cywilnoprawnych pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. (wierzycielem) a D. W. (dłużnikiem), umorzono dłużnicze D. W. należności wynikające z wpisu hipoteki na nieruchomości położonej w (...) (księga wieczysta nr (...)). Na tej samej podstawie umorzono należności przysługujące wierzycielowi od dłużniczki M. R..

(dowód: umowa nr (...) z 24.09.2010 r., k. 7 – 7v.; umowa nr (...) z 02.11.2010 r., k. 8 – 8v.)

Strona powodowa pismem z dnia 15 marca 2016 r. wezwała pozwaną – jako dłużnika rzeczowego – do zapłaty zadłużenia obejmującego nie opłacone przez B. R. składki na ubezpieczenie społeczne w wysokości 86.792,11 zł. Zaległości we wskazanej kwocie są zabezpieczone wpisem hipoteki przymusowej w księdze wieczystej nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Świdnicy. Strona powodowa wskazała, że wierzyciel hipoteczny może dochodzić zaspokojenia zadłużenia z nieruchomości obciążonej hipoteką. Strona powodowa jednocześnie podała, że na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Świdnicy z dnia 16 kwietnia 2008 r. (sygn. akt I Ns 184/08) pozwana nabyła spadek w udziale 1/3 części wraz z dobrodziejstwem inwentarza i tym samym stała się współwłaścicielką ww. nieruchomości, a w konsekwencji dłużnikiem rzeczowym (hipotecznym). Strona powodowa przypomniała również, że pozwana była wzywana do zapłaty pismami z dnia 11 maja 2010 r. i z 24 stycznia 2011 r.

(dowód: pismo strony powodowej z 15.03.2016 r., k. 3 – 4 wraz z potwierdzeniem odbioru, k. 5 – 5v.)

Strona powodowa zabezpieczyła wierzytelność służącą mu względem pozwanej hipoteką przymusową na nieruchomości położonej w O., dla której Sąd Rejonowy w Świdnicy V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...).

(dowód: wydruk aktualnej treści księgi wieczystej (...), k. 9 -10)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo należało uwzględnić w całości.

Pozwana jest współwłaścicielem nieruchomości położonej w O. w udziale wynoszącym 1/3. Dla nieruchomości tej Sąd Rejonowy w Świdnicy

V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...). Nieruchomość ta obciążona jest hipotekami ustanowionymi na rzecz strony powodowej jako zabezpieczenie należności dłużnika B. R. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne w ramach prowadzonej przez dłużnika działalności gospodarczej. W wyniku dziedziczenia pozwana jest aktualnym dłużnikiem rzeczowym strony powodowej.

W niniejszej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych określił rozmiar zadłużenia pozwanej na kwotę 86.792,11 zł. Pozwana знаła wysokość zadłużenia, otrzymała wezwanie do zapłaty z wyliczonymi odsetkami i pozew. Proces cywilny jest kontradictoryjny, a samo ogólne zaprzeczenie wszystkim twierdzeniom pozwu jest niewystarczające dla wykazania niepoprawności wyliczeń wskazanych w pozwie. Pozwana nie zakwestionowała rozmiaru tej należności, chociaż została ona określona przez stronę powodową już w wezwaniu z 15 marca 2016 r., które doręczono pozwanej 21 marca 2016 r.

Zgodnie z przepisami ustawy o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu sprzed nowelizacji tej ustawy, która weszła w życie dnia 20 lutego 2011 r.,

w granicach przewidzianych w odrębnych przepisach hipoteka zwykła (a takie ustanowione zostały na nieruchomości pozwanej) zabezpieczała także roszczenia

o odsetki nieprzedawnione oraz o przyznane koszty postępowania (art. 69 ukw). Orzecznictwo sądowe dotyczące stosowania oraz rozumienia powołanego przepisu jakie ukształtowało się w okresie obowiązywania ustawy o księgach wieczystych

i hipotece przed nowelizacją z 2009 r. jednolicie i zgodnie przyjmowało, że art. 69 ustawy o księgach wieczystych i hipotece zakreśla granice zabezpieczenia odsetek, z tym że zabezpieczenie hipoteczne obejmuje tylko odsetki zwłoki i nie dotyczy odsetek kapitałowych. Te zaś są hipotecznie zabezpieczone (objęte hipoteką) tylko wtedy, gdy zostały ujawnione we wpisie. Oznacza to, że hipoteka, o jaką idzie

w sprawie zabezpiecza wierzytelność pieniężną z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne oraz należności uboczne, jak stanowi art. 69 ukw w brzmieniu sprzed 20 lutego 2011 r. Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U.

z 2009 r. Nr 131, poz. 1075) do hipotek zwykłych powstałych przed dniem wejścia

w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 1, tj. ustawy o księgach wieczystych i hipotece, w dotychczasowym brzmieniu

(z wyjątkiem art. 76 ust. 1 i 4 tej ustawy, które stosuje się w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą). Przedmiotem sprawy niniejszej są hipoteki zwykłe, gdyż hipoteka przymusowa wpisana na podstawie dokumentu ustalającego wierzytelność podlegającą zabezpieczeniu w sposób ostateczny jest hipoteką przymusową zwykłą (por. art. 109 ust. 1 ukw w brzmieniu sprzed 2011 r.).

Od 1 stycznia 2003 r. art. 24 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych uzyskał brzmienie: „Nie ulegają przedawnieniu należności z tytułu składek zabezpieczone hipoteką lub zastawem, jednakże po upływie terminu przedawnienia należności te mogą być egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki lub zastawu do wysokości zaległych składek i odsetek za zwłokę liczonych do dnia przedawnienia”. Zmiana stanu prawnego polega na tym, że ma zastosowanie

w odniesieniu do tych składek, które w dniu 1 stycznia 2003 r. nie uległy przedawnieniu, a zabezpieczone były już w tym dniu hipoteką, która była wpisana wcześniej. W efekcie po upływie terminu przedawnienia należności te mogą być egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki do wysokości zaległych składek i odsetek za zwłokę liczonych do dnia przedawnienia.

Z treści przepisu art. 24 ustawy systemowej wynika, że różnicuje on instytucję przedawnienia zobowiązań składkowych, w zależności od zabezpieczenia ich hipoteką ustanowioną na nieruchomości. Mianowicie, w przypadku jej ustanowienia, należności składkowe nigdy nie ulegają przedawnieniu. Z chwilą ustanowienia takiej hipoteki następuje wyłączenie możliwości przedawnienia zobowiązań składkowych, a to oznacza, że będą one mogły być egzekwowane przez nieograniczony czas.

Strona powodowa zabezpieczyła wierzytelność służącą jej względem pozwanej na jej udziale wynoszącym 1/3 części nieruchomości położonej w O., dla której Sąd Rejonowy w Świdnicy V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...).

Wygaśnięcie zobowiązania nie nastąpi, jeżeli należności z tytułu składek są zabezpieczone hipoteką lub zastawem. W takim przypadku, zgodnie z art. 24 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r. (tekst jednolity – Dz. U. z 2016 r. poz. 963 z późn. zm.), po upływie terminu przedawnienia należności te mogą być nadal egzekwowane, ale ograniczenie polega na tym, że egzekucja jest dopuszczalna jedynie z przedmiotu hipoteki lub zastawu i tylko do wysokości zaległych składek i odsetek za zwłokę liczonych do dnia przedawnienia.

Zgodnie z art. 319 k.p.c., jeżeli pozwany ponosi odpowiedzialność z określonych przedmiotów majątkowych albo do wysokości ich wartości, sąd może, nie wymieniając tych przedmiotów ani ich wartości, uwzględnić powództwo zastrzegając pozwanemu prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności. Przez „odpowiedzialność z określonych przedmiotów majątkowych” należy rozumieć odpowiedzialność prawnorzeczową w przeciwieństwie do odpowiedzialności osobistej polegającej na odpowiedzialności całym swoim majątkiem. Z powyższego przepisu wynika ograniczenie odpowiedzialności pozwanej do wartości jej udziału w nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...). W przypadku obciążenia nieruchomości hipoteką, dłużnik rzeczowy ponosi odpowiedzialność tylko z nieruchomości obciążonej hipoteką.

Reasumując, pozwana odpowiada wobec strony powodowej jako dłużnik rzeczowy, w zakresie zabezpieczenia hipotecznego przedmiotowego długu. Wierzyciel ma prawo egzekwować z obciążonej hipotecznie nieruchomości nie tylko należność główną lecz także odsetki zwykłe o oznaczonej wysokości. Zobowiązania składkowe nie uległy przedawnieniu z uwagi na ich zabezpieczenie hipoteką wpisaną do księgi wieczystej nieruchomości, będącej niegdyś własnością B. R.. W odniesieniu do wierzytelności o odsetki zwykłe wymóg oznaczenia wierzytelności hipotecznej jest spełniony, gdy w chwili wpisu hipoteki do księgi wieczystej znane są podstawowe elementy prawne tej wierzytelności, tj. wysokość świadczenia głównego, stopa procentowa i termin spełnienia świadczenia.

Stosownie do przepisu art. 481§1 k.c. wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, jeżeli dłużnik opóźnił się ze spełnieniem świadczenia. O takim opóźnieniu można mówić, gdy dłużnik nie spełnia świadczenia w terminie, w którym stało się ono wymagalne, także wówczas, gdy kwestionuje istnienie lub wysokość świadczenia. Pozew został wniesiony w dniu 10 listopada 2016 r. Pismem z dnia 15 marca 2016 r. strona powodowa wzywała pozwaną do zapłaty. Wezwanie to pozwana odebrała 21 marca 2016 r. Powództwo okazało się zasadne w zakresie całej dochodzonej kwoty oraz odsetek, których żądano od daty wniesienia pozwu, co miało miejsce 10 listopada 2016 r. (koperta, w której nadano pozew, k. 12).

Tym się kierując orzeczono jak w punkcie I sentencji wyroku.

Zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu z art. 98 k.p.c., kosztami zastępstwa procesowego strony powodowej należało obciążyć pozwaną, co znalazło wyraz w punkcie II sentencji wyroku. Koszty zastępstwa procesowego zostały ustalone na podstawie §2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1804 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 114 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity – Dz. U. z 2016 r. poz. 963 z późn. zm.), w zakresie prowadzonej działalności określonej w ustawie Zakład nie ponosi opłat skarbowych i sądowych. Przepis ten warunkuje zatem uzyskanie zwolnienia od kosztów sądowych od tego, czy rozpoznawana przez sąd sprawa należy do zakresu prowadzonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych działalności określonej w ustawie. Jednym z elementów tej działalności jest pobór składek ubezpieczeniowych. Prowadzi to do wniosku, że w rozpoznawanej sprawie – z uwagi na jej przedmiot mieszczący się w zakresie określonym w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych – strona powodowa korzysta z ustawowego zwolnienia od opłat sądowych, o jakim mowa

w art. 114 ust. 4. Artykuł 83 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r. (tekst jednolity – Dz. U. z 2016 r. poz. 623 z późn. zm.) stanowi, że

w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie sąd orzeka o poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa wydatkach, stosując odpowiednio przepisy art. 113. Natomiast art. 113 ust. 1 powyższej ustawy stanowi, że kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Strona powodowa była ustawowo zwolniona i nie miała obowiązku uiszczenia opłaty od pozwu. Opłata ta w tej sprawie wynosiła 4.340 zł. Strona powodowa wygrała postępowanie, a zatem należało obciążyć pozwaną powyższą kwotą tytułem należnej opłaty od pozwu, od której strona powodowa była zwolniona.